

Els O'Doyle de Wexford

Uns irlandesos molt gironins

Des de mitjan segle XVIII fins a començaments del XIX, la colònia irlandesa de Girona va ser prou important. La majoria d'irlandesos que vivien a les comarques gironines eren militars (acompanyats de les seves famílies) i pertanyien als regiments Ultònia i Hibernia que, en diversos períodes, particularment a l'època dels setges, varen estar establerts a la ciutat de Girona.

JOAN BARBARÀ i

OISIN BREATNACH > Text

En diversos treballs publicats per aquesta REVISTA, s'ha destacat el paper que varen tenir, en diferents moments de la història gironina, personatges originaris de l'illa maragda, com ara Féilim O'Neill (corregidor 1780-1782), Enrique O'Donell (comte de la Bisbal) o Liam Nash (defensor del castell de Montjuïc). Uns altres irlandesos que deixaren empremta a les comarques gironines foren els O'Doyle de Wexford (Loch Garman, en gaèlic), una nissaga que a finals del segle XVIII s'emparentà per via matrimonial amb els de Carles, una de les principals fortunes de la demarcació.

Gent d'armes

Els O'Doyle de Wexford eren una família de llarga tradició militar, que es va anar transmetent de pares a fills, al llarg de generacions. Ja en el segle XVI, Dennis O'Doyle es va allistar a l'exèrcit que va organitzar Henry O'Neill per anar a lluitar a la Guerra dels Vuitanta Anys, o Guerra de Flandes, que va enfrontar les Províncies Unides contra la corona hispànica, amb la finalitat d'aconseguir la independència i la llibertat religiosa dels Països Baixos.

Més endavant, un altre membre del clan, Richard O'Doyle, també va formar part de la Wild Geese (exèrcits irlandesos que lluitaven a l'exterior), i donà suport a la corona hispànica en les guer-

res contra França, Portugal i Catalunya. Richard O'Doyle formava part de l'arma d'infanteria, concretament del Terç B Mac Mahon, amb base a Cantàbria.

El fill de Richard O'Doyle, Lorenzo O'Doyle i Towle, també nascut a Wexford com els anteriors, fou oficial de l'exèrcit espanyol (Terç B Mac Mahon) i lluità a la Península a favor de la corona, enrolat en regiments irlandesos mercenaris.

Jaume O'Doyle i Gueran

Lorenzo O'Doyle el 1734 es casà amb Margarida Gueran, una compatriota nascuda a Limerick, i decidiren fixar definitivament la seva residència a Catalunya, on el capità tingué diversos destins. D'aquest matrimoni en varen néixer quatre fills, dos nens i dues nenes. Els nois, Joan i Jaume, també va-

El fill de Richard O'Doyle, Lorenzo O'Doyle i Towle, també nascut a Wexford, fou oficial de l'exèrcit espanyol i lluità a la Península a favor de la corona, enrolat en regiments irlandesos mercenaris

>> Soldat del regiment Ultònia, format exclusivament per soldats irlandesos.

ren seguir la carrera militar, en Jaume, dins l'arma de cavalleria, on va arribar a ser brigadier dels Dragons del Rei i corregidor de Cervera (1793).

El 19 de setembre de 1784, Jaume O'Doyle i Gueran es va casar amb Maria Antònia de Carles i de Puig a la catedral de Girona. El pare de la núvia, Martí de Carles i de Quintana, l'hereu de Carles, noble, hisendat, propietari rural i una de les fortunes més importants de la demarcació, va organitzar una festassa de noces per tal de celebrar l'enllaç de la seva filla amb un oficial irlandès, provinent d'una família de militars de llarga trajectòria dins el servei d'armes. Aleshores els de Carles tot just feia dotze anys

que havien deixat el lloc de residència habitual, durant generacions, Torroella de Montgrí, i s'havien instal·lat a l'antic casal dels Xammar (actual Casa Carles), ben a prop d'on hi havia el centre del poder polític, militar i eclesiàstic del corregiment.

Maria Pilar O'Doyle i de Molina

Nascuda a Madrid l'any 1775, Maria Pilar O'Doyle i de Molina era neboda de Jaume O'Doyle i filla de Joan O'Doyle, capità d'infanteria i cavaller de l'orde de Santiago, militar irlandès de gran prestigi, que va servir a l'arma de cavalleria (Dragons del Rei) i d'infanteria, al segon batalló del regiment Ultònia. Atenent a mèrits aconseguits en combat, el 1770 va ser proposat pels seus superiors per ser ascendit a coronel, en morir Terence O'Neill, un dels caps principals del regiment Hibèrnia.

El 4 de novembre de 1790, Maria Pilar O'Doyle i de Molina va contraure matrimoni amb Antoni de Carles i de Puig, noble i hereu de les propietats i la fortuna dels de Carles de Torroella, aleshores ja instal·lats a Girona. D'aquest matrimoni, que constituïa la segona connexió familiar directa entre dos importants cognoms de les comarques gironines, en varen néixer dos fills: Narcís i Josep Maria de Carles O'Doyle.

Una vida gens fàcil

En contra del que d'antuvi podria semblar, la vida de Maria Pilar O'Doyle no va ser gens fàcil, atès que, quan feia poc més de tres anys que s'havia casat, va quedar vídua amb dos nens molt petits: en Narcís, de poc més de dos anys, i en Josep Maria, que només tenia un mes.

Amb només divuit anys, Maria Pilar O'Doyle va haver de fer front a l'educació de dos nens molt petits, a la gestió d'un patrimoni immens, que incloïa explotacions agrícoles i forestals repartides almenys en tres comarques (Alt i Baix Empordà i Gironès), i a la convivència a casa, no sempre fàcil, amb els seus sogres, Martí de Carles i Marianna de Puig, que aleshores ja eren molt grans (setanta-dos i seixanta-quatre anys del segle XVIII).

Val a dir que tots hi varen posar bona voluntat i que per diners i servei no havien de patir. Segons consta en el cens de 1797, en el moment de recollir les dades vivien a Casa Carles cinc membres de la família, un capellà, sis

Foto: J.M. Oliveras

serventes, un criat, un criat major, un lacai i un cotxer amb la seva dona.

Temps difícils

Per si la situació personal i familiar no era encara prou complicada, cal tenir

Lorenzo O'Doyle el 1734 es casà amb Margarida Gueran, una compatriota nascuda a Limerick, i decidiren fixar definitivament la residència a Catalunya, on el capità tingué diversos destins

>> Casa Carles, Girona, residència de la família de Carles a partir de 1772.

en compte que a Maria Pilar O'Doyle li van tocar viure uns anys molt convulsos en l'aspecte social, que es varen veure agreujats amb el deteriorament de la situació política, que va culminar amb la invasió francesa i els posteriors setges de Girona.

Tot aquest cúmul de circumstàncies varen fer que durant molts mesos es mantingués totalment desconectada de la propietat i que les seves terres no només no li donessin rendiment sinó que gran part de les collites i el bestiar fossin confiscats pels exèrcits combatents, tant l'espanyol com el francès, i servissin per abastir les tropes de queviures.

Amés a més, principalment el bàndol *patriota*, però també el napoleònic, va multiplicar exponencialment la pressió fiscal sobre propietaris i hisendats, i els exigia, a banda del pagament de les taxes ordinàries, impostos extraordinaris que havien de satisfer amb diners en efectiu o, encara millor, amb joies i peces d'or o plata.

Si tenim en compte que aquells anys l'Estat, pel que fa a la prestació de serveis, estava desaparegut, que la tradicional injecció econòmica al pressupost general, procedent de les colònies americanes, va minvar d'una forma molt important i que els migrants recursos del Ministeri d'Hisenda es varen abocar de forma majoritària a finançar la guerra, podem concloure fàcilment que, sobre el terreny, el poder coercitiu dels militars va ser el que va imposar la seva lògica en el dia a dia.

A banda del que hem esmentat fins ara, la noblesa local encara va fer, de grat o per força, una altra contribució a la causa: en els seus palauets i residències senyorials va haver d'hostatjar oficials, i no només allotjar-los, sinó també mantenir-los, a càrrec del seu pressupost. La família de Carles O'Doyle no en va pas ser una excepció i va acollir en edificis de la seva propietat oficials de tots dos exèrcits.

L'oncle Josep Ramon

Quan, el 30 d'abril de 1794, va morir l'hereu de Carles, espòs de Maria Pilar

O'Doyle, amb només vint-i-sis anys, tota la propietat va passar al seu primogènit, Narcís de Carles O'Doyle que, òbviament, no se'n va poder fer càrrec, atès que només tenia poc més de dos anys. Fins que el noi no va ser major d'edat i durant gran part de la guerra, que Narcís de Carles va estar absent del país, l'oncle Josep Ramon, cunyat de Maria Pilar O'Doyle, va ser qui, de fet, es va posar al capdavant de l'explotació familiar i qui va vetllar per la conservació del patrimoni. Per això, es va redactar una acta notarial en què es nomenava Josep Ramon de Carles i de Puig com a curador i administrador dels béns del seu nebot Narcís, el nou hereu de Carles.

Maria Pilar O'Doyle, que ja mai més es va tornar a casar, va trobar sempre un gran suport en el seu cunyat, que era solter. Josep Ramon de Carles la va assessorar en tot moment i li va fer costat a l'hora de prendre les grans decisions.

El Real Seminario de Nobles era una institució educativa que va fundar Felip V el 1725. Tenia per objectiu formar els fills dels nobles i de la burgesia en els nivells previs a la universitat

>> *Real Seminario de Nobles de Madrid.*

L'educació dels fills

Els de Carles eren uns propietaris rurals de llarga tradició. Per patrimoni i per capacitat econòmica ja feia anys que eren una nissaga que pertanyia a la classe alta, però al llarg del segle XVIII varen voler arrodonir el seu prestigi social aconseguint el títol de noble, el màxim reconeixement que es donava aleshores al Principat de Catalunya a algú que, tot i pertànyer a la classe dirigent, no disposés de cap títol de llinatge atorgat per un monarca.

Sovint, les famílies distingides amb el títol de noble, disposaven de poder econòmic i militar. És per aquesta raó que als de Carles, que eren uns hisendats, els va interessar reforçar la vinculació amb la milícia. D'aquí ve la importància de la incorporació, per la via matrimonial, dels O'Doyle a la nissaga, atès que en l'àmbit sociogrupal era un factor que ajudava a consolidar la família, en la part més alta de l'escalafó social.

Ser ric i noble comportava també algunes servituds. Hi havia unes pautes de conducta que calia conèixer, respectar i, òbviament, aprendre en primera instància. Com que tot això no s'ensenyava pas a qualsevol lloc, els

de Carles O'Doyle varen decidir enviar en Narcís i en Josep Maria a estudiar al Real Seminario de Nobles de Madrid. Abans d'incorporar-se al centre, l'1 de setembre de 1804, varen haver de superar les proves de noblesa i *limpieza de sangre* de pares i avis, tant per via paterna com materna.

Mònica Bosch i Portell va publicar, l'any 2009, un interessant estudi sobre els de Carles en el volum 40 dels *Anals de l'Institut d'Estudis Empordanesos*. En aquest treball explica que, el fet que els de Carles triessin aquella opció educativa per als seus fills «concordava també amb el procés de castellanització de les elits que, com a mínim en el registre escrit, s'estava donant a Catalunya en aquells moments».

El seminari de nobles

El Real Seminario de Nobles (RSN) era una institució educativa que va fundar Felip V el 1725. Tenia per objectiu formar els fills dels nobles i de la burgesia en els nivells previs a la universitat. Els jesuïtes gestionaren la institució des dels seus inicis fins al 1767, quan Carles III els va expulsar del país. A partir d'aleshores, la responsabilitat de la instrucció va ser encomanada a docents que eren nomenats directament pel rei.

La major part dels alumnes del seminari de nobles de Madrid procedien de la noblesa mitjana i baixa, de l'Administració de l'Estat, de l'exèrcit i de les oligarquies locals.

>> *El capità Alfred Dreyfus.*

Foto: J.M. Oliveras

A banda del prestigi que tenia haver passat per les aules del seminari de nobles, també tenia alguns avantatges pràctics, sobretot per als que volien seguir la carrera militar. Podem llegir en un reglament de 1826, posterior a l'estada dels de Carles al seminari de nobles, la següent anotació que la professora Mònica Bosch recull en el seu estudi: «Deseando alentar y fomentar en la nobleza de sus reinos, la instrucción más conveniente en los primeros años para servir e ilustrar a la Patria ordena "Que los nobles alumnos del RSN que hubiesen estudiado por el tiempo debido las artes que en él se enseñan [...], sean atendidos y preferidos respectivamente en las provisiones de los empleos a que se hallen proporcionados y lo puedan alegar como mérito en sus ascensos. Que los que hayan de seguir la carrera de las armas sean admitidos a cadetes de cualquier regimiento, aún de los Guardias de Infantería, y gocen de antigüedad de tales en el mismo Real Seminario desde los doce años de edad, como si fuesen hijos de militares, con tal que se empleen en el estudio de las matemáticas"».

**Narcís de Carles va
acompanyar tots els
documents oficials que
va signar amb l'afegitó
«capitán retirado de los
Reales Ejércitos»**

>> *Soldats de plom del Terç de Miquelets. Col·lecció de Joaquim Pla i Dalmau, Museu d'Història de Girona.*

Josep Maria de Carles O'Doyle

Tal com manava la tradició, en Narcís era l'hereu i per això en Josep Maria, que en primera instància no tenia opció a gestionar el patrimoni familiar, va orientar la seva vida a la carrera militar.

Aprofitant una de les prebendes que li donava el fet de ser seminarista a l'RSN, quan va complir els dotze anys i el reglament ja li ho va permetre, es va allistar a l'exèrcit com a cadet, en concret a la Guàrdia d'Infanteria, que aleshores era una unitat considerada d'elit dins la milícia. Més endavant, el 1809, va participar en la defensa de Girona, primer enrolant-se en el Terç de Miquelets i després com a membre de l'exèrcit regular.

Amb la capitulació de la ciutat, el 10 de desembre de 1809, va ser fet presoner pels francesos. Al cap d'uns mesos d'estar privat de llibertat, va aconseguir fer-se escàpol del centre de detenció on es trobava i es reintegrà a les files de l'exèrcit patriòtic, on continuà lluitant fins al final de la guerra.

Amb vint-i-cinc anys, i quan ja era capità, Josep Maria de Carles O'Doyle deixà l'exèrcit. En aquell moment, en el seu full de serveis hi constava una medalla d'or al mèrit militar. Aquesta distinció constituïa un reconeixement de la institució armada pel fet d'haver

pres part, a les acaballes de la Guerra del Francès, en l'alliberament de Lleida i Montsó els primers mesos de 1814.

Un home molt conservador i tradicionalista

Josep Maria de Carles O'Doyle era un home d'acció i mai es va acabar d'adaptar a la vida civil. Persona de profundes idees tradicionalistes, va tornar a prendre les armes el 1833, quan va esclatar la Primera Guerra Carlina, que es va allargar per un període de set anys, fins al 1840. Un cop acabat el conflicte, va viure uns anys en territori francès fins que, amb cinquanta-tres anys, el 1847, va sol·licitar la seva reincorporació a l'exèrcit.

En aquesta segona etapa a les forces armades, els seus caps el varen enviar a les illes Filipines on, entre 1850 i 1861, va representar els interessos d'Espanya a la colònia, i va ser nomenat governador civil i militar de Zamboanga, Cavite i Iloilo.

Narcís de Carles O'Doyle

A diferència del seu germà, que quan va complir els dotze anys ja es va apuntar a l'exèrcit, l'hereu de Carles va orientar la seva formació a altres disciplines que va pensar que li serien més útils quan, un cop arribat a la majoria d'edat, s'hagués de posar a gestionar el patrimoni familiar.

No obstant això, en veure la greu situació política que es vivia i com la guerra colpejava els seus de forma tan descarnada, finalment, a les acaballes de 1809, es va decidir a prendre les armes i a allistar-se com a cadet a l'arma d'infanteria, en el segon batalló de les Reales Guardias Walonas.

La seva experiència militar va ser molt efímera, malgrat que al cap dels anys la va fer valer. Quan tot just feia escassament quatre mesos que era en el servei d'armes, la diada de Sant Jordi de 1810 va resultar ferit en una topada amb tropes franceses a la batalla de Margalef. A conseqüència d'aquest incident, va ser fet presoner per les forces napoleòniques i el varen dur a França, on va estar retingut fins que es va acabar la guerra. A finals de 1814, va recuperar la llibertat en decretar-se una amnistia general a la qual es va poder acollir.

Mònica Bosch i Portell explica, en el seu treball publicat en els *Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos* (volum 40, 2009), que, un cop retornat a

Foto: J.M. Oliveras

casa, l'hereu de Carles va demanar al rei, i aquest la hi va concedir, la llicència absoluta del servei militar «con uso de uniforme de capitán retirado y goce de fuero criminal».

D'aleshores ençà, Narcís de Carles, que també va rebre la distinció de la Flor de Lis per part de l'exèrcit francès, al qual havia combatut, va acompanyar tots els documents oficials que va signar (compravendes, préstecs, escriptures...) amb l'afegit «capitán retirado de los Reales Ejércitos».

El 1836, quan els liberals manaven a Madrid, Narcís de Carles O'Doyle fou nomenat batlle de Girona. Va exercir el càrrec durant dos anys

>> *Catedral de Girona, on van tenir lloc diversos casaments dels de Carles.*

Un presidi daurat

Com a membre de la classe alta que era, Narcís de Carles O'Doyle i la seva família varen procurar que el captiveri que va patir a França fos tan lleuger com fos possible. Com a presoner de guerra, la disciplina i les privacions a què l'exèrcit francès va sotmetre l'hereu de Carles varen ser molt relaxades i no varen tenir res a veure amb les condicions draconianes a què les autoritats civils gal·les sotmeteren els *bagnards* a la Guaiana a partir de 1852, o amb les penúries que va passar el capità Alfred Dreyfus quan va ser deportat a l'illa del Diable l'any 1895, després de ser condemnat injustament en un consell de guerra.

Una dada que evidencia que Narcís de Carles O'Doyle va ser més que

>> *Els Dragons del Rei eren una unitat militar adscrita a l'arma de cavalleria.*

ben tractat per les autoritats militars napoleòniques durant el seu confinament en territori francès, és el fet que el 1814 i el 1815 va ser pare de dues nenes, a les quals va posar per nom Carolina i Narcisa. Les dues filles varen néixer fruit d'una relació que mantenia amb una donzella anomenada Jeanne Marie Berthillot.

Cal dir en honor seu que Narcís de Carles mai es va desentendre de la seva família francesa i, des d'un primer moment, va reconèixer la Carolina i la Narcisa com a filles naturals, malgrat haver nascut fora del matrimoni, i fins i tot els va voler donar el seu cognom. El fet de no haver-se casat mai amb la seva mare les va deixar fora de la línia successòria del patrimoni de Carles O'Doyle.

Monsieur Nodet

Narcís de Carles O'Doyle va passar la major part del seu captiveri al centre de França, prop de Màcon, a l'actual regió de Borgonya - Franc Comtat. Quan la família va poder localitzar el lloc on era reclòs, va enginyar-se-les per fer-li arribar regularment una quantitat de diners que li fessin més suportable el captiveri.

Mònica Bosch detalla en el seu treball, publicat en els *Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos* l'any

2009, que el contacte entre la casa Xammar i la presó on era pres l'hereu era una home de Lió que responia al nom de Mr. Nodet. A través d'aquest personatge, Narcís de Carles O'Doyle va rebre, a partir de l'abril de 1812, 150 francs mensuals. Aquesta quantitat va passar a ser de 200 francs entre els mesos de febrer i juny de 1813. Més endavant, les quantitats varen anar variant, però fins al seu alliberament, sempre que va ser possible, la família de Girona li va fer arribar diners en efectiu.

Retorn a Girona

Un cop recuperada la llibertat, Narcís de Carles O'Doyle, que aleshores tenia vint-i-tres anys, va retornar a Girona i ràpidament es va haver de fer càrrec de la propietat, atès que la guerra havia colpejat molt a fons la família i el patrimoni.

En els primers mesos del setge de 1809, havia mort l'àvia Marianna i, tot just uns dies després que les tropes napoleòniques prenguessin definitivament la ciutat, la mare, Maria Pilar O'Doyle, també havia perdut la vida, quan només tenia 34 anys, en no haver pogut superar la complicada situació que en tots els àmbits li va tocar viure (pèrdua del marit, separació dels fills, davallada del patrimoni, privacions de tota mena derivades dels tres setges a què fou sotmesa la ciutat...).

En l'aspecte econòmic, l'hereu de Carles va haver de reorganitzar com va poder les explotacions agrícoles i forestals de la família en un context

El 1836, quan els liberals manaven a Madrid, Narcís de Carles O'Doyle fou nomenat batlle de Girona. Va exercir el càrrec durant dos anys

de postguerra que havia malmès totes les relacions comercials i, en l'aspecte personal, també va haver de refer la seva vida.

En aquest sentit, el 16 d'octubre de 1816 es va unir en matrimoni amb Joaquina de Mendoza y de la Cruz, filla del corregidor Joaquín de Mendoza y Hermiaga, que havia estat destituït del seu càrrec de governador civil i militar de Girona el juny de 1808. Sembla que el fet de tenir dues filles naturals d'una dona francesa no va ser gaire ben acceptat per la Girona ultraconservadora i ultranacionalista espanyola que va sortir dels setges i, tot i ser ric, a l'hora d'escollir esposa, va quedar bandejada la possibilitat de casar-se amb una puïlla del seu mateix rang, i va haver de triar una segona opció.

Després de la mort del mariscal Mendoza, ocorreguda tot just un dia abans que la de Maria Pilar O'Doyle, la vídua i la filla de l'antic corregidor varen quedar en una situació econòmica molt compromesa. Tant es així que, el dia del casament, la núvia no només no va poder aportar dot a l'enllaç matrimonial sinó que, el mateix hereu Narcís de Carles O'Doyle, segons recull Mònica Bosch en el seu treball, va assignar-li un dot de 5.000 lliures perquè, en cas de sobreviure'l, «quede completamente dotada y pueda por durante su viudez mantenerse con el lustre y decencia correspondiente a su estado y calidad».

Alcalde de Girona

A diferència del seu germà Josep Maria, que era un home d'un tarannà molt conservador, Narcís de Carles O'Doyle era un home d'idees liberals i, en aquest sentit, el seu comportament exemplar amb la seva família francesa n'és un exemple força il·lustratiu.

A mesura que es varen anar superant els tràngols de la Guerra del Francès, Narcís de Carles O'Doyle va anar redreçant la situació econòmica de la família i va aconseguir incrementar el prestigi dels de Carles O'Doyle dins la societat gironina.

El 1836, quan els liberals manaven a Madrid, el Consell de Ministres el va nomenar batlle de Girona. Narcís de Carles O'Doyle va exercir aquest càrrec durant dos anys fins que, el 1838, Narcís Germen el va rellevar al capdavant de l'alcaldia.

>> *Joaquim Ruyra.*

Joaquim Ruyra

Anteriorment hem esmentat que hi va haver dues connexions familiars entre els de Carles i els O'Doyle. Pel que fa als descendents del matrimoni format per Jaume O'Doyle i Guerau i Maria Antònia de Carles i de Puig, cal dir que, en no estar en joc la successió de la propietat, la majoria de casaments dels fills es varen acordar amb famílies distingides de la societat gironina, però ja no en un primer nivell d'influència i poder.

Margarida, la primogènita de Jaume O'Doyle, es va casar amb Ignasi Oms de Aloy, un destacat propietari de Blanes. Una de les dues filles de la parella, Maria Pilar, va contraure matrimoni amb l'influent notari Narcís Gifré i Bahí. La seva germana Maria es va esposar amb Francesc Ruyra i Alsina, un conegut hisendat de Blanes que exercia d'advocat a Girona. Fruit d'aquest

matrimoni va néixer, en el número 1 del carrer de Sant Josep, a les dues de la tarda del 27 de setembre de 1858, el qui, anys després, fou el gran escriptor Joaquim Ruyra i Oms.

Mestre insigne de les lletres catalanes, Joaquim Ruyra va cultivar diferents disciplines literàries. Malgrat que també va escriure teatre i conreà la poesia, fou en la narració curta on realment destacà i va aconseguir arribar a l'excel·lència. Salvador Espriu va dir d'ell que «segurament era el més gran escriptor, en qualsevol llengua, que mai havia conegut».

Joan Barbarà és estudiós de la presència irlandesa a Girona.

Oisín Breatnach és historiador i genealogista irlandès.

Les oques salvatges

En un concepte ampli, a Irlanda es coneixen com a Wild Geese ('oques salvatges') les unitats militars irlandeses que, des del segle XVI fins al XIX, serviren com a soldats professionals en diferents exèrcits continentals, defensaren les causes més diverses i a vegades, fins i tot, lluitaren entre elles. Aquest fet, que es va donar a la Guerra Civil Nord-americana (1861-1865), s'havia produït per primera vegada a la Guerra del Francès, en la qual, en els setges de Girona, hi havia irlandesos combatent en el bàndol espanyol i en els exèrcits napoleònics.

Quan es parla de la fugida de les oques salvatges es fa referència als exèrcits jacobites irlandesos que, dirigits per Patrick Sarsfield, anaren cap a França on, segons el Tractat de Limerick de 1691, podien continuar lluitant per defensar els seus interessos. És a dir, Anglaterra, que no reconeixia Irlanda com a país, sí que acceptava que els irlandesos organitzessin exèrcits a l'exterior per lluitar al costat d'altres nacions i, fins i tot, contra els seus propis interessos. Entre els segles XVI i XIX, trobem unitats militars irlandeses guerrejant principalment a Espanya, França, Itàlia, Suècia i Àustria, encara que també hi va haver regiments irlandesos, però en menor nombre, que varen lluitar en exèrcits dels països bàltics i de Rússia.

Les primeres tropes irlandeses que varen servir, com a unitat separada, per a una potència continental formaren un regiment irlandès a l'exèrcit espanyol de Flandes, durant la Guerra dels Vuitanta Anys, a finals del segle XVI. Posteriorment, es varen crear els regiments Irlanda, Ultònia i Hibèrnia, que s'integraren a l'exèrcit espanyol i lluitaren al costat de la corona hispànica.

Durant el setge de Barcelona de 1714, soldats irlandesos batallaren amb les tropes de Felip V i durant els setges de Girona de 1808 i 1809, forces d'infanteria del regiment

Foto: J.M. Oliveras

>> *Soldats de plom que representen els soldats irlandesos que defensaren Girona a la Guerra del Francès. Col·lecció de Joaquim Pla i Dalmau, Museu d'Història de Girona.*

Ultònia i granaders del regiment Hibèrnia defensaren la ciutat dels embats dels exèrcits napoleònics.

Origen del cognom

El cognom O'Doyle, i també la variant Doyle, és una anglicització de l'original gaèlic O Dubhghaill que, traduït literalment al català, vol dir 'negre (de cabell) estrany' o 'negre desconegut'. Anant a l'origen del mot, a Irlanda s'aplicava als descendents dels vikings que, procedents de l'actual Dinamarca, arribaren a la verda Erin en diferents onades durant els segles IX i X.

Els O Dubhghaill eren els *negres desconeguts*, en contraposició amb els *Fionn ghaill* que eren els *rossos desconeguts*. L'apel·latiu *Fionn ghaill* s'usava per designar els descendents dels vikings d'origen noruec que s'establiren a Irlanda a finals del primer mil·lenni.